

De archiefsector in beweging

Een rijk verleden en een uitdagende toekomst. Er is de laatste jaren een nieuwe dynamiek rondom informatiebeheer ontstaan. Nieuwe technologieën vormen nieuwe uitdagingen. Digitale ontwikkelingen zorgen voor nieuwe oriëntaties. Dit terwijl het vakgebied op het terrein van het erfgoed al zo breed en rijk is.

Nieuwe perspectieven

Nieuwe informatiedragers en informatiebronnen geven nieuwe perspectieven. En zorgen ervoor dat grenzen tussen domeinen verdwijnen. Enerzijds tussen archiefvormers en archiefinstellingen, omdat er steeds meer vanuit de voorkant al aangegeven moet worden wat er voor de eeuwigheid bewaard moet blijven. En omdat archiefvormers zelf ook beheerfuncties op zich nemen.

Anderzijds doordat archieven steeds meer als erfgoedinstellingen worden gezien, en in die hoedanigheid samenwerken met musea en bibliotheken.

Digitale presentatie van analogoog materiaal is een uitdaging, zeker wanneer dit verbonden wordt met collecties uit aanpalende domeinen. Er is sprake van een sector overstijgende presentatie van erfgoed, wat plaatsvindt binnen organisatienetwerken. Belangrijk daarin is de focus op gebruik en hergebruik. En de positie van de archieven binnen deze dynamiek in cultuuroverdracht blijft fundamenteel: de mogelijkheid bieden tot reconstructie; als basisbeginsel van een transparante overheid binnen democratische rechtsstaat.

Veranderende rol van informatie

Kortom; een dynamisch werkteerrein binnen een veranderende rol van informatie. En het maakt de archieffunctie en de archiefprofessional steeds meer relevant. Maar dan moet de rol wel gepakt worden in de nieuwe situatie. Een branche en beroepsvereniging speelt hier een essentiële rol in, als vertegenwoordiger van het belang en de waarde van de functie en beroep. Iets wat een individuele organisatie of professional niet alleen kan bereiken, iets dat samen moet gebeuren. Wanneer de sector die relevantie niet duidelijk kan maken zal het ledenaantal van de vereniging dalen en wordt de sector gemarginaliseerd.

De veranderende rol van informatie vergt een herbezinning en heroriëntatie. En de autonome ontwikkelingen zoals techniek en vervaging van domeinen gaan gewoon door. Een nieuwe oriëntatie en verhouding tot informatie vanuit de archieffunctie is urgent en noodzakelijk. De hamvraag is: hoe ziet de archieffunctie in een digitale maatschappij eruit?

Rol van de vereniging

Dit vraagt om een vereniging die zich richt op de positie en rol van archiefsector en archiefprofessional in een wereld waarin informatie een andere betekenis heeft gekregen.

Waar het om gaat is dat de relevantie van de archieffunctie en van de archivaris blijvend wordt geborgd. Juist hier ligt de belangrijke rol voor een vereniging als denktank, 'chambre de réflexion' en professioneel knooppunt in het netwerk.

Relevantie van de archieffunctie

Het gaat in het archief om informatiebronnen, maar niet sec instrumenteel. De basis is, zoals benoemd, de positie van het archief binnen de democratische rechtsstaat. Hieromheen zit een schil van waarden en betekenissen. Niet alleen 'informatiewaarde' maar ook de emotionele, historische, poëtische of welke waarde dan ook.

Naast waarden gaat het in de archiefrol ook om rollen; o.a. de beheerrol (opslag, trage, administratieve metadata, e.d.), de toegankelijkheidsrol (zoekinstrumenten, verrijkende metadata, e.d.), de authenticatierol, de valorisatierol (archivalische data als bron voor diverse maatschappelijke sectoren), de productierol (data zelf gebruiken om culturele producties te maken), educatieve rol, research- en development rol, etc.

Nieuw model over informatie en archief

En tenslotte gaat het om de verantwoordelijkheid: hoe verdeel je de rollen om informatiebronnen een maximaal maatschappelijk rendement te geven.

Deze rijkdom aan waarden en rollen, afgezet tegen autonome technologische ontwikkelingen betekent dat er een nieuw model over informatie en archief zou moeten worden ontwikkeld, een heldere visie op functie en beroep. Een geweldige uitdaging!

Want de kern van de zaak is hier dat het Nederlands archiefwezen een volgende fase ingaat. Voor de discussies rondom waarden, rollen en verantwoordelijkheden is een organisatie nodig die de rol van denktank en als 'conceptueel' knooppunt op zich neemt.

De kracht van de organisatie zit in de passie en betrokkenheid van haar leden. En die passie is groot. Juist de vereniging kan deze passie en kracht bundelen en op een ander niveau richten om de plek van het archief binnen de informatie- en erfgoedsector te definiëren. De vereniging kan de kennis (in alle veelzijdigheid) van de leden inzetten om juist voor de leden de relevantie van hun werk maatschappelijk duidelijk te maken, in deze tijd die veel veranderingen kent.